POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

POSAMEZNA ŠTEVILKA 1.25 DIN

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 67 * Maribor, torek, dne 13. junija 1939 * Leto XIV

Najvišje temeljne pravice človeka

Ne lastnina, življenje je najvišja temeljna pravica človeka.

V letnem poročilu mednarodnega urada dela čitamo odlomek iz odloka papeža, ki se nanaša na socialna vprašanja. Ta odlomek se glasi:

»Ob popolnem varovanju najvišjih temeljnih pravic človeka, kakor pravice lastnine, postavlja vendar javno dobro tem pravicam tupatam meje in opominja večkrat kakor v minulosti k ohranitvi socialne pravičnosti.«

Glavna misel, ki je v tem odstavku povedana, je svetost lastnine. Ta misel prvotno ni verska, ampak politična ali gospodarsko politična in po našem mnenju ne spada med nekakšne dogme. Zakaj ne?

Tudi delovna sila je prava lastnina. Če pa priznavamo to najvišje načelo, to je, da se lastniki smejo zaradi svoje pravice boriti in pehati za »lastnino«, potem velja to načelo tudi še bolj za lastnike delovne sile, katerim jemljejo drugi sredstva za življenje s tem, da jim ne plačujejo njih lastnine dela v taki vrednosti, da bi si nabavljali primerno stanovanje, zadosti hrane in druge življenjske pravice. O teh potrebah lahko trdimo, da so najvišja temeljna naravna pravica in lastnina delovnih ljudi, ker so svojstvena last vsakega človeka in kdor jo odteguje posamezniku, ta pač ne more in ne sme reči, da je to njegova višja pravica, čeprav jo utemeljujejo razni zakoni, ki so napravljeni s tega krivičnega stališča.

Hoteli smo s tem dokazati, da je vprašanje lastnine politično življenjsko in ne versko vprašanje v jedru in da ima vsak, komur se v tem oziru godi krivica, pravico, da se bori za odpravo te krivice tudi s stališča citirane okrožnice.

Z gorenjega napačnega stališča, da je lastnina najvišji temelj, rohne razna gibanja tudi proti svobodnemu delavskemu gibanju. Če pa besede papeževega odloka resno pretehtamo, vidimo, da v njih ni razložen pojem lastnine. To je eno. Drugo pa je, da je lastnina pravica in da se sme zanjo vsak boriti. S tem je rečeno, da je boj za pravico odprto vprašanje tudi po papeževih besedah in da ravnajo po zmislu teh besed tisti, ki zanikajo in preklinjajo delavsko gibanje kot izdajstvo delavskih interesov, napačno. Tega ne potrjuje samo gorenje besedilo, ampak vsak zdrav razum, ki logično misli. Vsak pameten človek ve, da, če se eni lahko bore za pravico svoje lastnine, se drugi tudi smejo.

Mi smo sicer v tem oziru na jasnem. Zdelo se nam je potrebno, da to povdarimo, ker nekateri diplomatične odloke Vatikana krivo razlagajo v škodo delavskemu razredu. Vsi vemo, da so socialni boji politični, gospodarsko-politični in ne verski; življenjski boji so in življenje je najvišja temeljna pravica človeka, ki je pa povsem politična.

Končno moramo vendarle uvoziti 800 vagonov sladkorja

Nerazumljivo postopanje sladkornih tovarn s sadilci sladkorne repe je dovedlo do take omejitve s sladkorno repo zasajene površine, da bo morala naša država letos uvoziti okrog 1000 vagonov sladkorja iz inozemstva, da bomo lahko krili lastne potrebe. Zaenkrat je odobren uvoz 800 vagonov. — O tem je bilo govora že lansko leto, pa se je tedaj vest zanikalo, sedaj pa se je pokazalo, da so bili proračuni strokovnjakov pravilni. [illegible]

Še je mogoč sporazum

Angleški zunanji minister Halifax in Chamberlain o možnosti sporazuma z Nemčijo

Dne 8. junija je govoril angleški zunanji minister Halifax v angleškem parlamentu o zunanji politiki; rekel je:

»Angleška politika je jasna in enostavna, četudi mogoče mnogim ljudem v Nemčiji izgleda drugačna. Gotovo je v Nemčiji mnogo ljudi, ki so nad postopanjem z Judi ogorčeni in se zavedajo, da — ako se milo izrazim — ni bilo pametno reševati češkega problema po monakovski konferenci z razbitjem češke državne samostojnosti. Toda nemškemu patrijotu se neprestano zabičuje, da Anglija nima drugega namena, kot da kljubuje vsem nemškim zahtevam. V resnici pa je Anglija vedno poskušala doseči sporazum z Nemčijo in skleniti dogovor, ki naj bi uredil odnošaje med obema državama.

Anglija je vedno pokazala svojo naklonjenost takemu sporazumu. Toda dogodki so se razvijali v drugem pravcu, kakor je pokazal slučaj Češke in Moravske. Ni kmalu večje zmote kot je bila ta, da bosta Anglja in Francija, ker sta pokazali svojo tolerantnost, manj odločni kot ostali narodi.

Ako je res, da se v nobeni državi ne pripravljajo na to, da bi s silo urejali bodoče odnošaje, potem naj vedo, da tudi mi nimamo namena izpolniti naših obvez, ki smo jih prevzeli. Pot je odprta za sporazume, ki naj nas povedejo iz sedanje težke atmosfere, ki leži na nas že cele mesece.

Toda doba, v kateri je bilo mogoče z enostransko akcijo uničiti neodvisnost evropskih narodov je minula. Jasno je, da bi vsak nov poskus te vrste naletel na odločen in splošen odpor.

Pod pogojem pa, da se prizna neodvisnost narodov, je angleška vlada ne samo pripravljena, ampak tudi želi proučiti celoten problem gospodarskega »življenjskega prostora« ne samo Nemčije, ampak vseh evropskih narodov.

So tudi vprašanja, ki jih ni mogoče rešiti takoj, v tem slučaju pa je dolžnost državnikov, da delajo na omiljenju napetosti, ko je potem mogoče take probleme načeti.«

Chamberlain o ciljih angleške politike

Chamberlain je govoril dne 10. junija v Birminghamu in je v svojem govoru omenil, da je angleška akcija za mir usmerjena v dveh pravcih:

Anglija je odločena odstraniti vse razloge za bodočo vojno, obenem pa ojačiti sebe tako, da bi bila v slučaju potrebe sposobna zavrniti pogoje, ki bi bili nečastni ali nasprotni njenim življenjskim interesom.

Delegat angleške vlade v Moskvo

Delegat angleške vlade Viliam Strang, ki je v vladi državni podtajnik in obenem najboljši poznavalec Sovjetske Rusije, bo v par dneh z letalom odpotoval v Moskvo na razgovore v imenu angleške vlade. Angleški predlogi ruski vladi z ozirom na njene zadnje zahteve pa so bili med tem že sporočeni v Moskvo.

— — —

Kaj zahteva Moskva?

Moskovska »Pravda« piše o razvoju pogajanj med Anglijo in Sovjetsko Rusijo:

»V zadnjem času je inozemsko časopisje zelo obširno komentiralo zunanjo politiko Sovjetske Rusije, zlasti njena pogajanja z Anglijo in Francijo. Ve se, da je po govoru Molotova v najvišjem sovjetu, dne 31. maja, sovjetska vlada poslala svoje predloge Angliji in Franciji. Sovjetski predlogi, v katerih je točno vsebovano stališče, ki ga je pojasnil Molotov, predstavljajo minimalne pogoje, ki so potrebni, da se organizira obrambna fronta miru proti poznejšim dogodkom v Evropi. Ti pogoji se lahko označijo kratko tako-le:

1. Sklenitev uspešnega pakta za medsebojno pomoč proti napadu med Anglijo, Francijo in USSR; 2. pomoč Rusije petim deželam, katerim sta Anglija in Francija že dali svoja zagotovila za slučaj napada; 3. pomoč Anglije in Francije ter USSR trem baltskim deželam v slučaju, ako bi bila kršena njihova nevtralnost s strani napadalca; in končno sklenitev točnega dogovora o metodah, obliki in obsegu pomoči. — Najvažnejše pri tej stvari je dejstvo, da v sedanjem stadiju razgovorov, ruski predlogi ne izražajo samo stališča sovjetske vlade, ampak voljo najvišjega sovjeta. To najbrže pojasnjuje posebno zanimanje, ki ga kaže inozemsko časopisje za zadnje predloge sovjetske vlade.«

Češko mesto Kladno mora plačati kontribucijo

700.000 dinarjev.

Na Češkem vrši službo dvojna policija: češka in nemška. V mestu Kladnu je nemška policijska patrulja prišla v neko gostilno in zahtevala, da se gostje odstranijo, ker so glasno zabavljali proti Nemčiji. Gostje so odšli. Na cesti pa sta dva neznanca iz precejšnje daljave streljala na vodjo nemške policijske patrulje Kniesa in ga ubila.

Nato je bilo proglašeno v Kladnu obsedno stanje. Ljudje niso smeli iz hiš in okna so morala biti zaprta, po mestu pa so pričele hišne preiskave. Občinski svet je bil razpuščen. Češko policijo so javno razorožili. Na ulico je prikorakala vojska in zasedla vsa križišča cest s strojnicami.

Ker storilcev niso dobili, je bilo mestu Kladnu naložena kontribucija 50.000 mark.

Vlada protektorata je izdala poziv, da naj prebivalstvo sodeluje pri izsleditvi krivca. Nemški tisk pa napoveduje represalije, ako se Čehi ne bodo spametovali in nehali z ilegalno propagando. Ilegalna propaganda je zavzela tako velik obseg, da je nemška policija zasegla vse razmnoževalne aparate pri zasebnikih in v trgovinah.

Za prijetje storilca je razpisana nagrada najmanj [illegible]

Gospodarska vprašanja med Nemčijo in Jugoslavijo

Nemški tisk obširno poroča o ureditvi gospodarskih vprašanj med Nemčijo in Jugoslavijo.

Iz teh razprav posnemamo predvsem dvoje: Prvo, da se je Narodna banka v Beogradu obvezala dvigniti tečaj nemške marke od 13.80 din na din 14.50 ter da ni izključeno, da se bo ta tečaj pozneje še dvignil.

Drugo, nič manj važno vprašanje, ki ga bodo začeli obravnavati najkasneje do konca avgusta t. l., pa je plačilo srbskih predvojnih dolgov v Nemčiji. — Nemci računajo, da je teh dolgov za okroglo 100 milijonov mark. Ti dolgovi so bili z mirovnimi pogodbami vsi razveljavljeni in Srbija ozir. Jugoslavija odvezana plačila. [illegible]

Knez namestnik se je vrnil v Beograd

z dvornim vlakom preko Jesenic. V Beogradu ga je na kolodvoru pričakoval kralj Peter II., vsi člani kraljevega doma in vsi člani vlade ter oddelek kraljeve garde.

Angleški polslužbeni list »Times« piše, da pot kneza namestnika v Berlin ni imela drugega namena kot da potrdi odločnost Jugoslavije, da hoče biti v evropskih sporih nevtralna.

To in ono iz JRZ

Iz predsedstva kluba poslancev JRZ.

Klub poslancev JRZ je imel 9. t. m. sejo ožjega glavnega odbora. Predsedoval je predsednik minister Voja Čvrkić. Navzoč je bil tudi predsednik vlade Dragiša Cvetković.

Odbor je sklenil, da morejo biti člani kluba samo pripadniki stranke JRZ, kakor določajo pravila kluba v členih 1, 2 in 3, to je, tisti, ki so pripadniki politične ideologije JRZ.

Odbor se je dalje pritoževal, da so poslanci kluba podpisavali interpelacijo proti predsedniku vlade. Poslanci so bili opozorjeni na člene 9 in 11 pravilnika poslanskega kluba, vendar predsedstvo ne bo postopalo proti poslancem, ker ni bilo službeno obveščeno, da se interpelacija pripravlja za narodno skupščino in plenum. Interpelacijo morata odobriti predsedstvo in plenum kluba, sicer nastopijo posledice člena 9 pravilnika (izključitev).

Poslanec JRZ Gjuro Stanković se je pregrešil proti klubski disciplini, ker je vabil poslance pismeno, da se udeleže akcije proti vladi. O tem ima odbor pismene dokaze. Zaradi tega pregreška klubov odbor Stankovića izključuje iz kluba po členu 9 in 11, odstavek 4, iz kluba. Svoj sklep predloži odbor poslanskemu klubu v odobritev.

Kakor napovedujejo JRZ listi, se sistematično nadaljuje akcija v stranki za odžaganje predsednika stranke drja Stojadinovića.

Število španskih beguncev v Franciji znaša 350.000. Ako bi begunci odhajali iz Francije v razmerju kot sedaj, bi trajalo dve leti, predno bi poslednji zapustili republiko.

Kako sta Italija in Nemčija podpirala generala Franca?

100.000 vojakov, letala, vojni materijal in podmornice.

Italija sedaj sama pove koliko je bila poslala vojaštva na pomoč generalu Francu. Za časa trajanja španske državljanske vojne se je vodila med tiskom pristašev in nasprotnikov generala Franca ostra polemika o udeležbi Italije v Španiji. Tedaj se je stalno naglašalo, da se bojuje v Španiji na strani Franca največ 36.000 mož. Sedaj pa prinaša uradna italijanska vojaška revija »Force armate« članek, v katerem pravi, da so od konca l. 1936. pa do marca 1937. poslali iz Italije v Španijo vojsko 100.000 mož, 4370 velikih tovornih avtomobilov, 1200 tankov, 750 topov in 40.000 ton raznega streliva. Pri prevozu čet in materijala je sodelovalo 52 trgovskih in 30 vojnih ladij. Nadalje so sodelovale tudi podmornice italijanske vojne mornarice. [illegible] pri

Razen italijanskih podmornic so pomagale Francu tudi tri nemške podmornice in sicer U 18, U 33 in U 34. U 18 se je glasom uradnega nemškega poročila od 20. novembra 1936 potopila pri izstrelitvi torpeda. [illegible]

Delovanje podmornic je prenehalo po konferenci v Nyonu (v septembru 1937), ki jo je izsilila Anglija in na kateri je bilo sklenjeno, da se bo pričela proti ogrožanju trgovskih ladij po podmornicah velika akcija angleške in francoske vojne mornarice.

Na podlagi poročil v nemških listih pa je dala Nemčija takoj v početku vojne generalu Francu potom neke tvrdke v Tetuanu na razpolago letala za prevoz vojakov iz Afrike v Španijo, pa tudi nemška »Lufthansa« je odredila v ta namen eno izmed svojih letal, ki so opravljala službo med Evropo in Južno Ameriko. Nato je Nemčija poslala 17 Junkerjevih aparatov Ju 52 v Maroko. Dne 31. julija 1936 je bilo prepeljanih na parniku Woermann iz Hamburga šest Heinkel aparatov, 18 protiletalskih topov, mnogo municije ter nadomestnih delov za letala. [illegible] Francovi letalci so bili pa nespretni, kakor trdi nemško časopisje in so od 6 Heinkel letal izgubili tri. Tedaj so prišli v Španijo nemški letalci. Osnovana je bila takozvana »Legija Condor«. — Poveljniki te legije so bili: general Sperrle do l. 1937., general Volkmann do konca l. 1938. in v. Richthofen. — Hitler je vse te odlikoval z novo ustanovljenim redom španskega križa v zlatu in z briljanti, ki more biti podeljeno samo 21 osebam.

Česa se je Srbiji bati od svobode?

V svojem delu: »Omladina i njena književnost (1848.—1871.)«, piše Jovan Skerlić o položaju v Srbiji po l. 1848.:

»... Takoj, čim je bilo evropsko gibanje zadušeno, je pričela srbska vlada preganjati vse kar je bilo liberalnejše in narodno odločnejše. Svobodumni profesorji so bili prve žrtve, potem je prišlo do nasilne zatvoritve ‚Družine mladeži srpske'. L. 1849. je bil izgnan iz Beograda Branko Radičević in upravnik mesta mu reče: ‚Zakaj prinašate iz Dunaja in Pariza raznovrstne pretirane ideje? Vi ste pobunili tudi naše dijake.'

Knjige Vuka Karadžića so v Srbiji prepovedane. Istotako pesmi Branka Radičevića. ‚On sramoti upraviteljstvo', pravi Stevan Knićanin, ki je tedaj učil čitati in pisati, Jovanu Iliću, tedanjemu praktikantu državnega sveta. Brošura ‚Les Slaves du Sud' od Jevrema Grujića in Milovana Jankovića je prepovedana kot prevratna in nevarna, tako v Avstriji, kot tudi v Srbiji. Tudi ‚Vojvodjanka', dar Danila Medakovića, je prepovedana za Srbijo, s tem, da se bo dotičniku, pri katerem bi se našlo ta spis, katerega je dopustila celo sama avstrijska cenzura, odštelo petdeset batin.

Prepove se tudi ‚Šumadinka' Ljubomira P. Nenadovića, čije zadušitev je dal urednik razglasiti z zvonenjem vseh zvonov Saborne cerkve.

‚Zabranili so Vam Vaš list ‚Šumadinko', je govoril Njegoš Nenadoviću v Neaplju 1851. ‚Rečem mu, pripoveduje Nenadović v svojih ‚Pismih iz Italije', ‚da mislijo, da dopuščajo preveč veliko svobodo.' — ‚Potem naj', odgovori Njegoš, ‚izbrišejo iz zgodovine imena vseh srbskih vojvod, ker so se oni vsi borili za svobodo...' Česa se ima Srbija bati od svobode? Srbija, ki se je rodila s svobodo in ki more samo s svobodo naprej! Kjerkoli misli prodirati, povsod pričakujejo, da jim bo prinesla svobodo. S čim naj gre med brate pod Turki, ako jim ne prinese svobode?«

»Nova Riječ« (št. 130 od 8. 6. 1939.)

Največje strokovno glasilo v Mehiki

Mehika je daleč od nas in malo nam je znana. Tako tudi ne vemo, da je tam strokovno gibanje izredno močno. Vemo pa, da je to gibanje imelo važno vlogo pri izgradnji mlade mehiške demokracije.

Vzrok njega uspehov je tisk. Poleg cele vrste drugih listov in časopisov izdajajo strokovne organizacije tudi svoj »El Popular«. — Pomembno je za ta list, da izhaja dvakrat dnevno. Jutranja izdaja ima ob delavnikih po osem strani, večerna štiri. Torej v celoti 12 strani vsak dan. Oblika je velika, kakor pri večini ameriških listov. Na strani ima osem stolpcev (to je več kakor poldrugo stran naše »Delavske Politike«).

Direktor lista je Vincenc Lombardo Taledano.

Veliko pažnjo posveča list informativnem delu. Vsi važnejši dogodki se v listu omenjajo v informativnih člankih ali vesteh.

Razpravam o socialnih, gospodarskih in političnih problemih list posveča največjo pažnjo. Proletarijat Mehike se sistematično uvaja v vsa dnevna vprašanja, o katerih se razpravlja.

Zabavnemu delu posveča list primerno pažnjo. Dva romana se objavljata redoma v vsaki številki.

Tehnično je list dobro opremljen in cena mu je jako nizka. Za karakteristiko tiska v Mehiki bodi le omenjeno, da list nosi v podnaslovu napis, da ni branilec niti ene kapitalistične skupine.

Doma in po svetu

Diplomo častnega občanstva je poklonilo odposlanstvo 322 slovenskih občin dr. Antonu Korošču. [illegible]

Novo radio oddajno postajo dobimo. »Slovenec« poroča, da je katoliška prosvetna zveza sklenila z ministrstvom pošt pogodbo, glasom katere bo država odkupila sedanjo ljubljansko radio postajo, Prosvetna zveza pa bo zgradila novo 20 kilovatno oddajno postajo v Ljubljani in ojačevalno postajo v Mariboru, ki ju bo opravljala 15 let. [illegible]

Volitev obratnih zaupnikov v Bosni in Hercegovini. »Radničke Novine«, Beograd od dne 9. junija poročajo, da je bilo v Bosni in Hercegovini do ustavitve volitev obratnih zaupnikov po obvestilu inspekcije dela izvoljenih skupaj 100 obratnih zaupnikov. Med temi je Ursovih zaupnikov 62, Jugorasovih 21, Hrsovih 17. Mnogo volitev je bilo določenih še po 15. maju in se niso vršile. Volitve v ostalih obratih se bodo torej vršile med 15. julijem in 15. avgustom, kakor določa novi razglas o volitvah obratnih zaupnikov. Inspekcija dela za Bosno in Hercegovino je torej izvoljene zaupnike vzela na znanje.

Posvetovanja staroradikalov se vršijo te dni v Beogradu. Razgovorom prisostvuje tudi predsednik stranke Aca Stanojević. Na teh razgovorih bodo staroradikali zavzeli stališče, ki bo merodajno za njih nadaljnjo zadržanje v vprašanju sporazuma s Hrvati.

Dva stara srbska topa, ki sta bila doslej v vojnem muzeju na Dunaju, je Hitler na predlog Göringa podaril v znak najvišjega spoštovanja do jugoslovanske armade knezu namestniku ob priliki njegovega odhoda iz Berlina. Oba topa bodo izročili kralju Petru II. dne 17. junija.

Državni dohodki v marcu so bili nižji za 50 milijonov dinarjev v primeri z istim mesecem lanskega leta. Finančni minister opozarja na to, da naš gospodarski in finančni razvoj trpi vsled mednarodne nervoznosti, da popušča konjunktura, nazaduje zunanja trgovina in pada aktivnost posameznih gospodarskih panog tudi vsled pomanjkanja deviz. Zato naroča minister skrajno štednjo pri sestavi proračunov za leto 1940/41.

Dohodki monopola. Med posredne davščine o potrošnji spadajo tudi dohodki monopola. — Znašali so ti dohodki v zadnjih tromesečjih budžetnih let: 1937/38 din 348,563.000, 1938/39 din 361,955.000. V zadnjem četrtletju več kakor v prejšnjem za din 13,402.000.

Dve državni tvornici za celulozo nameravajo ustanoviti v Bosni in v Gorskem Kotarju. — Celuloza je važna polsurovina za vojno industrijo.

»Adir d. d.«. V Beogradu bodo ustanovili delniško družbo »Adir« d. d. za izsledovanje in izkoriščanje rudniških ležišč ter ustanovitev kemične in metalurgične industrije z glavnico 3 milijone dinarjev. Med glavnimi delničarji je znano nemško podjetje »I. G. Farben«. Nemški kapital je dalje prevzel znano gradbeno podjetje »Konstruktor d. d.«, ki se bavi z gradbenimi kakor tudi z rudarskimi posli.

125 novih lokomotiv bo nabavilo prometno ministrstvo v Beogradu še tekom tega leta.

Tajnik Združenja švedskih industrijcev in izvoznikov Olson se mudi v Beogradu, kjer proučuje, katero izvozno blago bi prišlo v poštev za uvoz na Švedsko, ki bi rada povečala uvoz svojega blaga v našo državo.

Še o romunskih volitvah. Dne 2. junija so se vršile volitve v romunski korporativni parlament. Voliti so smeli samo pismeni državljani, toda za nje velja volilna dolžnost. Iz tega razloga je seveda volilo domala vse, kar je bilo vpisano v volilnih imenikih.

Bivši romunski zunanji minister Titulescu se zopet pojavlja v mednarodni politični javnosti. Bivši romunski minister Titulescu, ki je po nastopu fašističnega Gogovega režima odšel v inozemstvo, ker se ni strinjal s politiko vlade, [illegible] se je pričel zopet uveljavljati v mednarodni politiki. Izgleda, da mu je poverjena posebna naloga, ker je Titulescu odločen prijatelj zapadnih velesil, nekdanje Male antante in Balkanske zveze. Z ozirom na novo usmerjenje romunske politike je Titulescova naloga v Parizu in Londonu docela razumljiva.

Romunski zunanji minister Gafencu se nahaja na službenem obisku v Ankari. Ker je Gafencu sedaj predsednik Balkanske zveze, se pripisuje velik pomen njegovemu obisku v Turčiji. Gafenco bo iz Turčje odpotoval tudi v Atene.

190 milijonov švicarskih frankov je odobril švicarski narodni svet za oborožitev armade, ki bo tudi reorganizirana. V začetku prihodnjega leta pa bo odobren nov kredit v te svrhe in sicer okrog 160 milijonov frankov.

Vojaška konferenca generalnih štabov Francije, Anglije ter Zedinjenih držav se bo v kratkem sestala v Hongkongu, kjer bo razpravljala o ukrepih, ki naj jih podvzamejo te države v zaščito svojih interesov na Daljnem vzhodu.

Angleški kralj v Zedinjenih državah Severne Amerike. Angleška kraljevska dvojica se je po enodnevnem bivanju v Washingtonu, kjer je bila sprejeta z velikimi častmi in ovacijami, podala v Newyork, kjer se je sprejema udeležilo štiri milijone ljudi.

Angleški kraljevski par bo na povratku iz Amerike v domovino baje spremljal z letalom znani ameriški letalec Lindbergh, ki je bil nedavno imenovan za poveljnika ameriškega vojnega letalstva.

Molotov je potrjen za zunanje stvari. Svet zveze in svet narodnosti je potrdil Molotova za komisarja za zunanje stvari, Berija za notranje stvari, Visinskega, prejšnjega državnega tožilca za namestnika predsednika sovjetov.

Svet ljudskih komisarjev v Rusiji je imenoval za pomočnika komisarja za zunanje zadeve Dekanosova in Lazovskega.

Hrvati proslavljajo rojstni dan bratov Radićev

Dan 11. junij so Hrvati proglasili za narodni praznik kot rojstni dan bratov Antona in Stjepana Radića.

Dr. I. Jakovljević pravi, da se je pred Radićema govorilo o kmetu: »dragi naš kumek« in »bedasti muž«, pa uporni kmet pa hrana topov in davčni objekt ter roba za izvoz v Ameriko in še marsikaj. Samo o tem se ni govorilo, da je predstavnik naroda, ki ga tvori.

Stjepan Radić je te stvari spremenil, ustanovivši kmetiško stranko na Hrvaškem, ki je spravila kmeta na površino.

C. Nordhoff in J. N. Hall: 67

HURIKAN

Skalnata vzpetina na kateri smo sedaj čepeli, ni bila večja od srednje velike sobe. Dvakrat je v naslednji pol uri prikotalilo ogromne kose odkrhnjenih koralnih čeri, ki so z ropotom trčile ob že nagromadene skale in obležale ob njih; toda to trčenje skal druge ob drugo, je, vsaj tako je izgledalo, samo še bolj ojačilo temelje skalnate vzpetine, na kateri smo se gnetli.

Nikakor ni bilo lahko najti zavetja, kajti vzpetina je molela komaj šest čevljev iznad vodne gladine. Haložnico smo položili v neko razpoko, tako da je mogla Hitija s skrčenimi nogami na njej ležati. Marunga in Araila sta se stisnili poleg nje, kakor je pač šlo, dočim smo ostali iskali zavetja, kjer se nam je nudil. Skozi razpoke v koralnih čereh smo lahko videli kako se je penila voda pod nami; to gotovo ni bilo prijetno, toda pogled, ki nas je navdajal z največjo grozo je bil pogled proti severu, čez poplavljeni otok. Za to je bil v resnici potreben pogum, ako je hotel človek gledati v tej smeri dalj kot par sekund, kajti grebeni valov, ki so se zaganjali drug za drugim preko zunanjega koralnega pasu v smeri proti čerem, so se zdeli mnogo višji kot pa je bila skalnata vzpetina, katere smo se oklepali.

Slaba tolažba je bila v tem, da je med nami in proti čerem butajočo pljuskoto ležal otok, četudi ozek in poplavljen. Ko so namreč valovi dosegli naše zavetišče in se potem zlili v laguno, so vendarle že nekoliko upadli in zgubili na svoji moči.

Par palm se je še upiralo valovom, toda priklanjale so se skoraj do tal, kajti zemljo v katero so se bile razrasle je voda že skoro docela odplavila. Naštel sem pet dreves, na katerih sem videl ljudi, toda kdo so bili, nisem mogel ugotoviti. Oba stara purau drevesa, ki sta rasla v bližini cerkve sta zginila...

Kako dolgo je trajala milostna pavza, ki nam jo je naklonil vihar, ne vem, mogoče pol ure, četudi se nam je zdelo mnogo dalj. V tem času se je zgodilo nekaj značilnega — eden najbolj značilnih dogodkov, kar se jih je moglo kdaj pripetiti med divjanjem hurikana. Gotovo si lahko predstavljate v kakšnem strašnem položaju smo bili... bila je sreča, da nismo bili samo telesno, ampak tudi duševno omamljeni. Obseg katastrofe smo si lahko samo slabotno, mračno predstavljali. Da je bilo razen nas še par preživelih smo vedeli, toda takrat nismo bili v stanu, da bi bili občutili bolečino ali žalost nad tem kar smo bili izgubili...

Farani se je na nek način prerinil v neko ozko skalno razpoko blizu mesta, kjer je ležala njegova žena. Samo glava in plečа so se mu videla iz razpoke. S krvjo podplutimi očmi je gledal mater svoje žene.

»Kje je otrok, mati?« je vprašal.

»Tu«, je odvrnila Marunga in povesila svoj pogled na otroka, ki je počival na njenih prsih.

»Ali je deček ali deklica?«

Marunga je strmeče pogledala najprej njega in potem mene.

»Ali je deček ali deklica?« je ponovila vprašanje, pričakujoč odgovora od mene.

Njeno vprašanje, iz katerega je zvenela sramežljivost se je zdelo skoro komično. Prvi otrok njene hčere... prvi vnuk... in ona ni vedela, kakšnega spola je.

In... kakor tudi se sliši čudno, tudi jaz ji nisem mogel tega reči. Ob rojstvu sem to gotovo vedel, toda med tem mi je ušlo iz spomina. V zgodovini porodništva se najbrž še ni velikokrat zgodilo, da bi pričujoči zdravnik, ki je pomagal pri porodu, babica in stara mati ter celo starši ne poznali spola novorojenčka eno uro po porodu... Vsekakor tudi najbrž ni veliko otrok prišlo na svet med divjanjem hurikana. V tem je mogoče malo opravičilo za naše neznanje...

Hitija, ki je ležala kot mrtva na mokri haložnici, se je s težavo zmedeno ozrla na svojo mater.

»Ti ne veš ali je deček ali deklica, mati,« je jadikovala. »Ti ga nimaš! Mrtev je!... Mrtev je! Pustila si ga v čolnu!«

Mlada žena je bila bolj mrtva kot živa in pri tem skoro blazna. Nikoli ne bom pozabil nežnega zvoka Marunginega glasu, ko ji je odgovorila:

»Ne, ne, hči moja! Tu je... živi!«

Hitro si je otrla svoje mokre roke ob laseh in žurno odpela obleko na svojih prsih. Potem pa je tipala s svojo močno zagorelo roko v povoju, v katerem je tičal novorojenček.

(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

LAŠKO

Nekaj o »Delavski Politiki« v Laškem. Nekateri gospodje v Laškem se silno razburjajo radi člankov, ki se nanašajo na razmere v Laškem po raznih ustanovah in obratih. Da jim to često povzroča glavobol, prav radi verjamemo. Nikomur pa nimamo namena delati krivice, pač pa zahtevamo povsod in na vseh mestih čisto resnico in jasne pojme, ker je objektivna kritika zlasti v današnjih resnih časih silno potrebna in koristna, predvsem pa za naše šibke sloje. V našem mestu imamo zelo lepo število naročnikov, ki radi globoko objektivnih člankov še vedno raste. Nekateri gospodje in gospe si jo celo izposojajo na dom iz gostiln in brivnic. Tu in tam kdo kakšno številko »sune«, kar mu pa mi ne zamerimo, ker je pač prezanimiva. Nekateri gredo v gostilno na četrt vina samo zaradi »Delavske Politike«. Včasih se vnamejo kake debate s konstatacijo, da ima »Delavska Politika« v resnici le svoj »prav«. Posamezniki so morda kdaj užaljeni, toda stari Rimljani so poznali izrek: »Dic semper verum!« (Govori vedno resnico!) Sicer so pa Laščani že vajeni takih preizkušenj in bodo sami uvideli, da je sleherna kritika kažipot v boljše gospodarske, socialne, politične in kulturne razmere posameznih krajev. Ne moremo in ne smemo biti zagovorniki načela, da bodi le eden vodja, le en list, le en pokret itd., temveč je edino koristno, da izrazijo vse nazorne skupine svoja mnenja, na osnovi katerih naj se šele dejansko izvajajo razni sklepi in namere. Ob tej priliki moramo povedati laški javnosti, da so jako pogrešna ona pisma, ki jih pošiljajo nekateri privatniki ustanovam celo v obliki psovk samo zato, da se prepreči pisanje resnice. Tudi to ni izraz prave srčne omike, da si dovoli kak gospod diktat nad hišnim posestnikom, da s kako odpovedjo zamaši usta resnicoljubnemu človeku, ki je pri vsej stvari morda čisto nedolžen. Smešno je tudi zanimanje, zakaj je nekdo tolikokrat na vlaku. Vsak, ki plača vožnjo, se lahko vozi od Djevdjelije pa do Hodoša, če ga veseli. Take vožnje nimajo z »Delavsko Politiko« nikakega opravka. Tudi to povemo Laščanom, da ne bo v Laškem nikdo prejel nikdar kakega dinarja na račun delavskega tiska. [illegible] Povemo pa glasno, da bo število naročnikov v Laškem še naraslo in da bo »Delavska Politika« še pisala o vseh laških zadevah, ki se bodo izcimile med razvojem krajevnih prilik, pa če bo to komu ljubo ali neljubo; resnica je samo ena, zato upamo, da so nas vsi Laščani pravilno razumeli...

Resnicoljubni idealist.

ZAGORJE OB SAVI

Društvo »Šola in dom« obstoja že dve leti in prav intenzivno deluje. Pred nedavnim časom je društvo poslalo vloge za podporo vsem v poštev prihajajočim ustanovam. Odzvali sta se samo dve in to TPD in Splošno konzumno društvo Posavje. TPD je dala 150 din in Konzumno društvo Posavje 100 din. Iskrena jima hvala!

Zastoj v apnenicah TPD — 81 apneničarjev na dopustu za nedoločen čas. Sredi najživahnejše gradbene delavnosti je zastalo delo v apnenicah TPD. Naročila so popolnoma ponehala. Dnevno odpošljejo iz Zagorja k večjemu en do dva vagona apna, namesto 12 do 15 kot je bilo običaj poprej. Vsled tega je 81 apneničarjev na dopustu za nedoločen čas. Ta nenadni zastoj v dobavah je zelo prizadel delavstvo.

ST. PAVEL PRI PREBOLDU

Nove orglje. [illegible] Sedaj pa se bo kmalu začela zbirka po fari za nove cerkvene orglje. Mnogo faranov je mnenja, da so orglje še prav dobre in da se naj nameravana zbirka za nove opusti.

Sodrugi in sodružice, kdo so še naši naročniki »Delavske Politike«? Nemoc Ivan, delikatesa, Sv. Pavel; Voste Anton, gostilničar v Latkovi vasi; Del. podporno društvo »Zadružni dom« v Sv. Pavlu; Matko Blaž, trgovina in gostilna, Sv. Peter, Krašovic Edvard, gostilničar pri »Ančki«, Šešče. Kdor pozna nas, ga poznamo tudi mi!

JESENICE

1850 in 1609. »Slovenec« se je zadnjič zelo poslavljal s številko 1850. Toda na Jesenicah je lani samo rdeča lista pri zaupniških volitvah v KID dobila 1609 glasov. »Slovenec« zna biti torej tudi skromen.

Veliko začudenje in zaprepaščenje so povzročili na Jesenicah neki letaki z življenjepisom nekoga. Vsi, ki so te letake čitali, so pričakovali in pričakujejo kakega odgovora ali podobno, pa dosedaj še niso dočakali ničesar. Ali tudi ničesar ne bo? Jeseničane bi stvar zanimala.

SV. LOVRENC NA POHORJU

Uspela dramska predstava. Dne 3. junija je vprizoril dramski odsek »Vzajemnosti« veseloigro v 3. dej. »Kdo je papa?«. Vprizoritev je z ozirom na to, da je bila pripravljena na hitrico, še kar dobro uspela. Razveseljivo je, da se je delavstvo odzvalo povabilu v res lepem številu; pač pa ni bilo ne trgovcev in ne gostilničarjev (z izjemo dveh gostilničark). Naši diletanti so igrali na deskah sokolskega odra, za kar se »Sokolskemu društvu« zahvaljujemo; zahvalo tudi izrekamo g. in ge. Geratič za dvorano, ki sta jo dala na razpolago in še posebej g. dr. Pirnatu ter ge. Kacovi ter vsem, ki so nam šli kakorkoli na roko. — »Vzajemnost«.

LJUBLJANA

Zvonarne ni več v Ljubljani. Decembra meseca je družba Javna skladišča kupila na dražbi ves kompleks bivših Strojnih tovarn. Tudi del tega podjetja bivša Samassova tvornica zvonov je zapadla tej usodi. Ljubljanske modele zvonov je sedaj kupil ing. Jovanovič v Novem Sadu, ki prične vlivati kranjske zvonove. S tem je izginila iz Ljubljane tudi ta specialna industrija, [illegible] pač pa bo manj — dela pri nas.

Koške za smeti, ki bodo veljali din 36.000, kakor poročajo, nabavi mestna občina ljubljanska. [illegible]

MARIBOR

V predilnici tvrdke Zelenka & Co. popolnoma ustavljen obrat

V soboto, dne 10. t. m. je potekla odpovedna doba vsem tekstilnim delavcem v predilnici tvrdke Zelenka & Co. in je v tem oddelku sedaj popolnoma ustavljeno obratovanje. 169 delavcev, med njimi mnogo družinskih očetov je s tem zgubilo svoj zaslužek, ki je bil že dosedaj sicer zelo skromen in si delavci gotovo niso mogli ničesar prišteditи za težke dni, ki jih bodo preživljali sedaj v brezdelju. Stroje in ves dobiček, ki so ga ustvarili jugoslovanski delavci odvažajo lastniki tvrdke v inozemstvo, prizadete delavce pa prepuščajo brez vsake odškodnine v bedi in pomanjkanju. S strahom pričakujejo delavke in delavci, ki so še zaposleni v tkalnici, da bodo sledili v najkrajšem času odpuščenim tovarišem iz predilnice. Domneva se, da bo obrat tudi v tkalnici popolnoma ustavljen okrog 28. t. m. oziroma začetkom prihodnjega meseca. Stroje, ki jih z vso naglico demontirajo, odvažajo dnevno iz tovarne, istočasno pa prihajajo tudi že reflektanti ogledovat kotlarno in druge naprave, ki jih bo vodstvo tovarne prodalo tukaj, ker bi bil transport v Egipt predrag.

Avtomobilska nesreča tirjala mlado življenje, 15 ljudi pa je bilo ranjenih

Nedeljske tombole Rdečega križa v Mariboru se je udeležilo tudi mnogo ljudi iz okolice, ki so se zvečer vračali z vlaki, avtobusi in na kolesih proti domu. 55 udeležencev iz Slovenske Bistrice se je vozilo s tombole na tovornem avtomobilu g. Gorjanca, ki se je na ovinku v bližini Slivnice izognil osebnemu avtomobilu zdravnika g. dr. Benčana iz Maribora. Baš v tem hipu pa se je odtrgala leva stranica opaža na tovornem avtomobilu, vsled česar je iz njega popadalo na cesto mnogo ljudi, v katere je zavozil osebni avtomobil, ki ga vozač ni mogel pravočasno ustaviti. Mrtev je obstal na licu mesta nek 15 letni deček, hudo ranjenih pa je 15 ljudi.

Ranjence je prevzel mariborski mestni avtvobus, ki je kmalu po nesreči privozil iz Celja, v Hočah pa sta jih prevzela dva rešilna avtomobila, ki sta med tem prispela po ranjence. Zlasti hudo ranjena je neka 12 letna deklica in je le malo upanja, da jo bodo zdravniki mogli ohraniti pri življenju.

Popravljanje strojev na železnici. V tukajšnji delavnici drž. železnice sedaj s polno paro obratujejo in delavci ne morejo dovolj hitro izgotavljati popravil pri strojih. Nekatere vrste lahkih strojev, ki so bili že določeni, da se jih bo izločilo iz prometa, bodo sedaj zopet popravili, [illegible] V načrtu je, da mora delavnica tekom meseca junija in julija popraviti 18 lokomotiv. Ako se bo ta načrt uresničil, bo s tem dosežen pač rekord, ker tako veliko število lokomotiv ni bilo mogoče še nikoli doslej popraviti v tako kratkem času. V delavnici izdelujejo tudi nove osebne vozove za ozkotirne železnice na področju sarajevske železniške direkcije. Delavci v železniški delavnici opravljajo svojo težko nalogo nadvse vestno in požrtvovalno, zato bi bilo želeti, da se jim zboljša gmotni položaj, ki je vse poprej kakor zadovoljiv in zaslužek že dolgo ne odgovarja več cenam na trgu in cenam drugih življenjskih potrebščin.

Hude poškodbe na glavi je s sekiro prizadejal hlapec svoji gospodinji Ani Sokolovi pri Sv. Marjeti ob Pesnici. V odsotnosti moža, ki se nahaja na orožnih vajah je hlapec zalezoval gospodinjo, ker se mu pa ni hotela udati jo je pobil s sekiro. Zdravniki se trudijo, da bi jo ohranili pri življenju.

Nezgoda avtomobilista na Pohorju. Mesar Frangež s Tezna je na poskusni vožnji na Pohorje zgubil oblast nad volanom in strmoglavil po bregu, pri čemur je hudo poškodoval nov avtomobil.

Prva skupina otrok se bo odpeljala v počitniško kolonijo Martinščica na morju 30. t. m. ob 17.58 uri z glavnega kolodvora. Učenci se morajo najpozneje do 15. t. m. zglasiti v »Zdravstvenem domu« in založiti denar za oskrbo in prevoznino. Druga skupina (deklice) bo odšla dne 29. julija t. l. Udeleženci druge skupine se morajo prijaviti istotam do 10. julija.

Huda nevihta je divjala minuli petek popoldne nad Mariborom in okolico. Med nalivi je mestoma padala tudi toča, ki pa v mestu samem ni napravila večje škode. Naliv je trajal nad 1 uro in je bil tako velik, da je Drava znatno narastla.

Sprejemni izpiti na realni gimnaziji bodo dne 24. junija t. l. Prošnje se sprejemajo od 20. do 23. t. m. in morajo biti kolkovane z din 10. Priložiti je: rojstni list in spričevalo o dovršenem 4. razredu ljudske šole.

Okrog 1500 tujcev je meseca maja posetilo naše mesto.

Krojaški prikrojevalni tečaj bo priredil zavod za pospeševanje obrti v teku meseca julija v Mariboru.

Koliko rudarjev in topilniških delavcev imamo v Sloveniji?

Po poročilu bratovske skladnice 1938 za Slovenijo je znašalo število rudarjev in topilniških delavcev v naslednjih letih:

	1925	1930	1935	1937	1938
zaposlenih	17.503	13.509	10.734	12.794	13.117
umirovljenih polnopravnih	3.706	2.542	1.958	1.712	1.607
umirovljenih nepolnopravnih	369	2.219	3.781	3.963	4.244
nezgodnih rentnikov	226	954	864	954	1.002

Kljub prirastku 2283 zavarovancev pri bratovski skladnici število pred krizo zaposlenih delavcev še vedno ni doseženo.

Vložite prijave za znižanje odnosno zvišanje stopnje doprinosa k fondu narodne obrambe, ki se ima pobirati v smislu § 19. finančnega zakona za 1939-40 počenši s 1. julijem 1939 dalje v višini, določeni v lestvici, ki jo vsebuje § 19 a po osnovi skupne obremenitve v preteklem letu na davkih, ki se sumarno knjižijo na področju ene občine. V to osnovnico za odmero doprinosa spada osnovni, dopolnilni in minimalni davek ter posebni davčni dodatek zemljarine, zgradarine, pridobnine, družbenega davka, rentnina, odmerjena po razporedu ter davek na samce. V smislu § 19.-II, t. 8. in 9. finančnega zakona za 1939-40 pa se mora doprinos, določen v lestvici iz tega §, znižati vsem davčnim zavezancem, ki imajo 3—4 zakonske žive, mladoletne otroke, t. j. izpod 14 let, za 1 stopnjo, a onim davčnim zavezancem, ki imajo 5 ali več zakonskih mladoletnih živih otrok, za 2 stopnji. Da bo mogla davčna uprava postopati v smislu teh zakonskih določil, se pozivajo davčni zavezanci, da v svojem lastnem interesu prijavijo davčni upravi, kjer imajo predpis kakega davka, do najdalje 15. junija 1939 stanje rodbinskih članov z navedbo imena, poklica in rojstnega datuma živih otrok na dan prijave. Te prijave, ki so takse proste, naj potrdijo kot pravilne pred predajo občinski uradi. V istem roku morajo predložiti davčni upravi prijave tudi vsi preko 30 let stari davčni zavezanci, ki so samci, ali pa so oženjeni ali vdovci (vdove) brez otrok, radi odmere tega doprinosa po višji stopnji, kakor to predvideva čl. § 19.-II, točka 9. finančnega zakona za 1939-40. Za delavce in nameščence bodo to opravila podjetja.

Papež se veseli Francove zmage v Španiji. Iz Vatikana poroča agencija Štefani, da je papež sprejel španskega notranjega ministra Serrana Sunnera in z njim posebno špansko misijo. Ob tej priliki je imel papež nagovor, v katerem je izrazil svoje veselje, da je vojna v Španiji končala z zmago nacionalne Španije ter izrekel nado, da pojde Španija po poti obnove.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

CELJE

Občni zbor »Vzajemnosti«, ki se je vršil v nedeljo ob lepi udeležbi članstva je dobro uspel. Člani društva so dobili poročila funkcionarjev dostavljena že pred občnim zborom. Na ta način so se podrobno spoznali z delom društva v pretekli poslovni dobi. Izvoljen je bil povečini dosedanji odbor. Naloga odbora bo zbrati okrog »Vzajemnosti« vse, ki imajo isto željo koristiti delavskemu razredu potom izobrazbe in prave vzgoje. Želimo »Vzajemnosti« veliko uspehov pri bodočem delu.

Seja »Vzajemnosti« se bo vršila v torek 13. t. m. ob 20. uri. Odborniki vsi in točno!

LITIJA

Radi pomanjkanja deviz skrčenje obrata. Tudi v naši predilnici smo začeli s krčenjem obratovanja in sicer delamo zaenkrat pet dni v tednu, ako pa ne bo v tem pogledu zboljšanja, bomo delali samo 4 dni v tednu. Kakor smo informirani ima vodstvo dosti naročil, pač pa ne more dobiti deviz za nakup bombaža, da bi tovarna polno obratovala. S krčenjem obratovanja smo pričeli pred 14 dnevi in je delavstvo občutno prizadeto.

MEŽICA

Zahvala. Vsem delavcem in delavkam v Žerjavu, ki so darovali na nabiralne pole: Vehovec F. in Oprešnik I. din 439.50, Pistotnik F. din 207, Senica F. in Kasnik St. din 426, kakor tudi protituberkulozni ligi, ki je dala din 300 kot pomoč v težki bolezni se zahvaljujeta iskreno **Kunc Florijan in Marija.**

STUDENCI PRI MARIBORU

Železniška hiša dograjena. Te dni se je vršil komisijski ogled stanovanjske hiše, ki jo je zgradilo Mariborsko podporno društvo žel. delavcev. V tej novi zgradbi je 12 stanovanj in so se najemniki že vselili 1. t. m. S tem je izpolnjena dolgoletna želja društvenih članov v Studencih, zgradba pa je tudi sicer lep okras za našo občino. Društveni odbor je z gradnjo stanovanjskih hiš pokazal, da se v polni meri zaveda važne naloge, ki jo vrši to društvo tudi s tem, da z graditvijo novih stanovanjskih hiš lajša stanovanjsko bedo, ki je v Mariboru in v bližnji okolici še vedno izredno velika.

Delavec in sport

Delavčev odnos do sporta je postal važno vprašanje. Sport je tako zelo zajel delavsko mladino, da se je že skoro docela odtujila svojim dolžnostim, t. j. boju za lepšo bodočnost. Dokler je človek mlad, je mogoče zadovoljen tudi s tem, ako sme brcati žogo. To zadovoljstvo traja seveda le toliko časa, dokler nogobrcača vzdržujejo stariši ali pa ga kot »zvezdnika« plačuje klub bogatih patricijev, ki se hodijo na tribune naslajat ob pogledu na upehane igralce, ki se bore za točke in pri tem brcajo ne samo žogo, ampak, če treba tudi drug drugega v trebuh in noge. Kar se Jakec nauči, to Jaka zna. Na sportnem prostoru se Jakec ni učil, kako si človek pribori večji kos kruha, zato tega potem tudi ne zna, ko pride v tovarno na delo in si mora sam služiti za vsakdanje potrebe. Ta boj za večji kos kruha ni nič mikaven, nič sličen boju za točke, ampak je delavec že v naprej zgubljen, ako se brez organizacije znajde podjetniku nasproti. Starejša delavska generacija je zavzemala proti sportu odklonilno stališče in ga zavzema še danes. Ne brez razloga. Saj je sport odtujil njenim vrstam število mladino in ogrozil uspehe dolgotrajnih bojev, katere je častno izvojevala stara generacija. Gotovo je sport potreben. Toda zdi se, da ga delavstvu sovražne sile namenoma forsirajo in s tem odvračajo delavstvo od razmišljanja, posvetovanja, razpravljanja in od čitanja. Že rimski diktatorji in cesarji so znali tolažiti nezadovoljni narod z igrami.

Zanikati sport in se boriti proti njemu bi bilo nekaj kar ne vede k uspehu.

Tu pomaga samo vzgoja mladine, ki mora začeti že doma v rodbinah. Mlademu človeku je treba znati prikazati resnične potrebe življenja in tudi pot po kateri se trudi delavski razred, da bi prišel iz nižin navzgor ter mu predočiti, da mora biti zabavi in gojenju telesa, sportu, odmerjeni čas v sorazmerju s porabo prostega časa za delo v organizaciji in za odpočitek. Najbolje navajata mladino na pravilno pojmovanje njenih nalog oče in mati, ki sta sama začlanjena v organizaciji in se ji posvečata, obenem pa družini pripovedujeta, kaj vse zmore in premore organizacija.

Najidealnejše bi bilo, da bi imeli delavci lastne sportne organizacije in da bi v teh organizacijah posvečali pažnjo ne samo brcanju žoge, rokoborbi itd., ampak tudi duhovni vzgoji. Člani bi morali čitati delavski list in ga naročati, morali bi biti člani strokovne in kulturne organizacije ter posečati prireditve teh organizacij. O tem bi se moral voditi nadzor.

Toda sportne organizacije morajo imeti denarna sredstva na razpolago, zato, če ne iz drugih razlogov, je njih ustanavljanje težko. Navadno so delavske sportne organizacije samo dobavljalnica »zvezdnikov« meščanskim sportnim klubom.

Najbolj priporočljivo je, da vplivajo na delavsko mladino starejši delavci v tovarni in delavnicah. Seveda ne smeš priti do navdušenega sportnika in mu enostavno odgovarjati, da se naj ne udejstvuje v sportu. Treba mu je vzbujati razum, da bo spoznal, da je poleg sporta potrebno drugo delo in da se delovne prilike v tovarni ne zboljšujejo na sportnem igrišču, ki ga je mogoče dal podjetnik sam na razpolago. Za organizacijo podjetnik najbrže ne da lokalov in na take stvari je treba pokazati, da jih vajenec dojmi.

Vzgojno delo ne rodi uspehov od danes na jutri. Težavno je, zato pa ga največkrat vršimo z nejevoljo, ako se takoj ne pokažejo uspehi in nazadnje rečemo: Saj nič ne pomaga! Pomaga, samo vztrajen je treba biti, vztrajen kot so žogobrcači, ki se do onemoglosti tepejo za žogo, mi pa se tepemo — za bodočnost, za svobodo in socialno enakopravnost ter odpravo izkoriščanja delavskega razreda.

M. Pocajt.

Neresnične vesti o zginulih ženskah. ČTK ostro zavrača vesti inozemskih listov, ki so poročali, da je v Pragi zginilo neznanokam 100 žensk in so spravljali to dejstvo v zvezo z nemškimi vojaki. ČTK povdarja, da je to popolnoma neresnično in brez podlage. Pač pa je bilo prijavljeno policiji, da je v Pragi zginilo 150 žensk in je policija na te prijave uvedla preiskave ter končno dotične ženske tudi našla in jih vrnila na njihove domove.

Zvesta naj bo sama sebi

Mednarodna konferenca dela je pričela svojo 20. konferenco.

Na prvi konferenci v Washingtonu, kjer sta bila iz Slovenije pokojni ljubljanski župan dr. L. Perič in F. Svetek in je ta konferenca jubilejna. Zlasti zaraditega poudarjamo, da je važno, da ustanova ostane zvesta svojemu prvotnemu namenu in načelom. Naš delegat za to konferenco je Bogdan Krekić, tajnik Ursove centrale.

Z dnevnega reda te konference je odstavljeno vprašanje, o katerem se je na konferencah razpravljalo prav živo že več kot deset let. To vprašanje je skrajšanje delovnega časa na 40 ur tedensko. »To ne pomeni«, pravi Leon Jouhaux, »da je mednarodna organizacija dela spremenila svoje doktrine in prenehala insistirati na skrajšanju delovnega časa.« Pač pa je to dokaz o poslabšanju splošne situacije v svetu.

Mnogo pridobitev je ogroženih.

Mnogo načel, ki so temelj mednarodne organizacije dela, je opuščenih.

Temeljni princip je svoboda koalicije, svoboda delavcev do organiziranja. Ta princip je bil sprejt v trinajsti točki verzajlske mirovne pogodbe. Na tem principu je nastala in se razvila vsa mednarodna socialna politika.

Svoboda organizacije ne pomeni monopol organizacij, ki so v tem času obstojale. Razumeva le samostojno opredeljevanje delavcev in njih pravico, da po svojem presodku vstopajo v organizacijo ali ustvarjajo nove.

Svoboda ne more biti omejena.

Ena doktrin, ki se tako pogostoma ponavljajo na obalah Lemanskega jezera v Ženevi, je tudi ta.

Težki so momenti za vse mednarodne organizacije.

Nekatere so propadle pod temi težkočami.

Druge žive s pomočjo življenjskih sokov, ki se jim jih je posrečilo zbrati ali od svoje moralne sile.

Med temi je ena mednarodna organizacija dela. Ta ima zaslombo v delavskem razredu vsega sveta. Delavci Indije, Kine, Afrike, istotako kakor delavci Zedinjenih držav, Francije, Balkana in ostalih delov sveta zasledujejo delo mednarodne organizacije dela.

V akciji za svobodo koalicije je ta združila neobhodno potrebno moralno silo. Ta veliki napor njenega prvega direktorja Alberta Thomasa ni ostal brez uspeha.

To moralno silo je treba tudi sedaj v akcijo.

Treba je podpreti borbo za te temeljne principe, ki se vrši v mnogih deželah.

Zahtevamo malo, premalo. Zahtevamo le, da organizacija, v kateri smo vključeni tudi mi, ostane zvesta sebi, svojim doktrinam, svojim idealom.

Ples milijard

Namesto za blagostanje — za uničevanje

Kdor premišljuje o ogromnih vojaških in vojnih stroških nekdaj in sedaj, se ga loteva omotica. Tako velike so številke, ki jih čuje, da ga pravtako puste skoraj mirnodušnega. Nič več ni pregleda; že celo ne za tistega, ki ne pozna igranja z ničlami, ta je popolnoma izgubil sled razlike med milijardami in milijoni ... Kako naj se kdaj zberejo te bajne vsote? In dalje: kaj čutimo od tega prevelikega bremena? Kajti, čudno je, da so ti stroški tem manj občutljivi, kolikor postajajo večji. Vojno delo se plačuje dobro, posojila donašajo visoke obresti, denar ostane »v deželi«. Kdo torej izgubi te mnoge milijarde, ki se izdajajo po računih v vojne namene? Ali napravijo morda velike številke, ki se izdajajo za topove, puške, municijo in potrebe vojske narode bogatejše namesto ubožnejše?

Od nekdaj je vojna spravila denarne vrednote v gibanje, o katerih je bilo misliti v miru, da so nedosegljive. Iz prejšnjih dni denarnega gospodarstva nimamo neposrednih podatkov o vojnih stroškov; pač pa nekaj podatkov o vsotah, ki so jih zmagovalci zahtevali kot tribut ali vojno odškodnino. Atene so imele (in porabile) ob peloponeški vojni vojnega zaklada 6000 talentov ali 32 milijonov mark (ena predvojna marka je bila nekaj nad eno krono, ena zlata krona pa okrog 12 dinarjev sedanje valute). (Vse številke so v predvojni valuti.) Po prvi punski vojni je vzel Rim Kartagini 3200 talentov (16 milijonov mark). Po drugi punski vojni je izsilil zmagovalec tribut 10.000 talentov (50 milijonov mark), ki so bili plačljivi v petdesetih letih v letnih obrokih. Največja iz stare dobe sporočena vojna odškodnina je bila ona, ki jo je plačal sirijski kralj Antijoh Rimljanom in je znašala 15.000 talentov (75 milijonov mark). Upoštevati je treba pri teh zneskih, da so imeli takrat znatno večjo kupno vrednost denarja in bi jih morali, če bi hoteli dobiti pravo razmerje z današnjo valuto, pomnožiti vsaj šest- ali sedemkrat.

V dobi tridesetletne vojne se pojavi samo enkrat določena večja denarna vsota, ta je, 5 milijonov državnih tolarjev, ki jih je Nemčija morala plačati po vestfalskem miru Švedom. Ogromno naraščanje vojnih stroškov se pričenja šele s sedemletno vojno. Takrat je zbrala denarno uboga pruska država, seveda z angleško pomočjo in uvedbo velikih kontribucij, v 6 in pol letih 140 milijonov tolarjev: vsak dan vojne je veljal 170.000 mark. Napoleonova vojna je povzročila Prusiji posredno in neposredno izgubo najmanj 800 milij. mark. 700 milij. frankov je morala plačati Francija l. 1815. kot vojno odškodnino. Te vsote so pa malenkostne z ozirom na zneske, ki jih je porabila Anglija, ki je bila takrat država z 9 do 10 milijoni prebivalcev, v letih 1792. do 1815. proti revolucionarni in cesarski Franciji. Ti stroški so znašali 16 in pol milijard mark. — Krimska vojna je veljala Angleže 1 in pol milijarde mark, vojne drugega francoskega cesarstva (pred 1870.) so veljale 11 milijard frankov. Vojna 1870-71 je povzročila Nemčiji 1 in pol milijarde mark, ali 6 milijonov mark stroškov na dan. Burska vojna je veljala 4 in eno petino milijarde, mandžurska vojna je veljala Ruse v celoti 5 in pol milijarde mark. V obeh balkanskih vojnah so pa imele udeležene države okoli 2 milijardi mark izdatkov.

Svetovna vojna je vojne izdatke nagromadila v milijarde zaradi tehniške opreme, rizika in obsega, ker je bil vanjo zapleten večji del sveta.

S strahom opazujemo danes, s kako mrzlično naglostjo in ogromnimi denarnimi žrtvami se ves svet oborožuje. Priprava na vojno velja vsako leto 200 do 300 milijard. In če bi izbruhnila nesrečna vojna, ki bi lahko trajala daljšo dobo, bi ti stroški narasli vsak dan na milijardo izdatkov in več, če vpoštevamo porabo morilnega in uničevalnega orožja. Ogromno škodo bi pa povzročila vojna tudi na gospodarstvu in uničenju delovnih sil. Lahko bi nastalo pravo opustošenje sveta.

V vojni se torej selijo milijarde. Vprašanje pa je, če imajo narodi kaj koristi od te selitve. Po našem mnenju ne. Lahko bi živeli v miru in blagostanju brez vojn. Prepričani smo tudi, da bo v sedanjih zapletenih razmerah — zmagal razum, ker ni treba, da plešejo milijarde in donašajo dobiček verižnikom, revnim slojem pa glad in smrt.

Razno

Zagrebški grafičarji zgrade svoj dom na Slijemenu. Zagrebški grafičarji zgrade svoj dom za oddih in za rekonvalescentne grafičarje na vrhu Slijemena pri Zagrebu. Novi dom bo veljal okoli 700.000 dinarjev. Te dni je bila kolavdacija prostora, na katerem bo to zavetišče stalo.

Društvo za upravo Sueškega prekopa je imelo svoj občni zbor. Na občnem zboru so rekli, da se na zahteve Italije po spremembi društvene uprave ne bodo ozirali. Društvo je v rokah Angležev in Francozov. Angleži dominirajo po moči kapitala, Francozi po številu delničarjev. Na občnem zboru so govorili tako ostro, da se je italijanska vlada pritožila v Londonu.

Vojno sodišče v Metzu je obsodilo dva špijona. »Havas« javlja, da je vojno sodišče v Metzu v Franciji obsodilo Jakoba Steinbauerja radi špijonaže na 20 let težke ječe. Ista kazen je doletela bivšega podoficirja francoske vojske, Georgesa Jonvillea, kateremu so tudi dokazali špijonažo v korist neke tuje države.

Doktorski naslov so mu odvzeli. Berlinska univerza je odvzela doktorski naslov Hermannu Rauschningu, bivšemu predsedniku senata svobodnega mesta Gdansk. Dr. Rauschning je avtor znane knjige »Die Revolution des Nihilismus«, ki je izšla v Švici [illegible]

Aretacije v Memelu. Poljski časopisi poročajo iz Memela, da je Gestapo (nemška tajna policija) aretirala 73 ljudi, med katerimi sta dva Angleža. Natančnejši vzroki za te aretacije niso znani, misli se pa, da so aretiranci zapleteni v vohunstvo.

Amerika dobi velike bombarderje. V Ameriki grade 45 velikih bombarderjev za 15 milijonov dolarjev, ki bodo preleteli na uro 650 kilometrov.

Angleške podmornice »Thetis« še niso dvignili. Kakor izgleda, bo dviganje trajalo dalj časa, ako ga bo sploh mogoče izvesti. Po poročilu kapitana podmornice, ki se je rešil in še nekaterih mornarjev, je v podmornici nastal požar in se je moštvo zadušilo.

Kotiček sodružic

Kis v gospodinjstvu

Poleti ohranimo meso in ribe dalje časa sveže, če zmočimo s kisom, ki mesu ne škoduje, ampak ga napravi še mehkejšega. Lahko tudi zavijemo meso ali ribo v prt, ki smo ga namočili v kisu. — Kis je tudi dobro toaletno sredstvo. Zlasti je kis važen za nego las. Ko si lase umivamo, dodamo zadnji vodi nekaj kisa, ki preprečuje osivenje las in da lasem lep, mehek blesk in sijaj. Pri nervoznem srbenju lasišča zelo pomaga, če si kožo večkrat namažemo s kisovo vodo. Mnogi si tudi umivajo lice s kuhano kisovo vodo in pravijo, da se dobi potem lepo polt. — V zdravstvu najbolj uporabljamo kis, če kdo omedli. Damo mu poduhati kisa in mu močimo z njim sence in čelo. Pa tudi pri krvavenju iz nosa dobro pomaga mlačna kisova voda, ki jo vlečemo v nos. Tudi pri glavobolu si lahko pomagamo, če vdihavamo kis in si denemo na čelo mrzle kisove obkladke. — Izvrstno nam služi kis pri pranju in čiščenju oblek. Če izplaknemo lahke poletne obleke s kisovo vodo, ne izgube barve. Tudi svilene nogavice izplaknemo nazadnje v kisovi vodi, da ostanejo lepe. Madeži od potu na svilenih oblekah izginejo v razredčenem kisu. Pisanim vezeninam ohranimo sveže barve, če jih položimo s pravo stranjo na belo, v kisu namočeno cunjo, nato pa likamo na nepravi strani. Lesk spravimo z oblek, če jih skrtačimo z razredčenim kisom, nato pa zlikamo. Madeže od muh s svilenih senčnikov in blazin odpravimo s cunjo, ki jo namočimo v kisu. — Pri čiščenju stanovanja se kis marsikje dobro obnese. Preproge in oblazinjeno pohištvo, n. pr. zofe itd. snažimo s kisom, ki osveži in ohrani barve. Usnjeno pohištvo, kovčeke, aktovke in torbice osvežimo tako, da zmešamo enako množino olja in kisa, dodamo še malo soli in vse skupaj skuhamo, nato pa s to mešanico namažemo usnje. Tudi za pohištvo je ta mešanica prav dobra politura, enako tudi za linolej, ki se potem ne krha in ne lomi. Stare zamazane usnjene predmete osnažimo najprej z mlačnim kisom, nato pa namažemo z mešanico terpentina in stepenega beljaka, kar napravi usnje prožno in trpežno. Če imamo na marmorju mastne madeže, jih polijemo s kisom, čez nekaj časa pa s toplo vodo izmijemo. Tudi iz poda odstrani kis mastne madeže. Če se nam črnilo osuši, ga razredčimo s kisom. Zamazane črnilnike očistimo najbolje s kisom.

Češnjevi cmoki

Iz krompirjevega testa: Napravi običajno krompirjevo testo kakor za češpljeve cmoke, nato pa vzameš namesto češplje za en cmok 4—6 lepih trdih češenj in sicer s koščicami vred.

Iz koruznega testa: Vkuhaj ¼ kg koruzne moke v ½ l vrelega mleka, nato pa pusti ohladiti. Ohlajeno polento daj na desko, dodaj eno jajce in malo soli ter napravi testo. Testo razvaljaj, nareži v četverokotnike, zavij v vsakega 4—6 češenj ali višenj in oblikuj lepe cmoke, ki jih kuhaš v rahlo slani vodi. Potem razpusti v ponvi malo masti, dodaj drobtine in opraži cmoke v tej masti. Zelo okusni so taki cmoki, če jih potreseš z zmletim makom in obliješ z vročim maslom. Za otroke pa moramo cmoke seveda še potresti s sladkorjem.

Delavski pravni svetovalec

Kazen radi vožnje s kolesom (Zagorje)

Vprašanje: Od sreskega načelstva sem dobil poziv, da naj plačam v določenem roku nek denarni znesek, ker sem prekršil predpise o cestnem prometu, ko sem se s kolesom vozil po napačni strani ceste. Ali sem dolžan plačati, ko v resnici nisem zagrešil nikakega cestno policijskega prestopka, ampak so samo orožniki podali napačno prijavo na sresko načelstvo?

Odgovor: Kolikor razvidimo iz Vašega dopisa ste že enkrat poprej prejeli odločbo, s katero se Vas kaznuje radi nepravilne vožnje. Zoper to odločbo bi se bili morali pravočasno pritožiti na bansko upravo, česar pa očividno niste storili, tako da je postala pravomočna. Sedaj ste menda dobili od sreskega načelstva le opomin na plačilo že pravomočno naložene Vam globe, ki jo boste morali v tem slučaju plačati, ker Vas bodo drugače rubili, odnosno boste morali globo odsedeti z zaporom.

Potni list (Rečica)

Vprašanje: Dobil sem službo v Nemčiji, pa mi sresko načelstvo noče izstaviti potnega lista. Kam naj se obrnem?

Odgovor: Obrnite se na borzo dela in naj poskusi ona za Vas posredovati, da dobite potni list.

Zaščiten dolg (Studenci)

Vprašanje: Že v februarju leta 1932 sem posodil nekemu posestniku večji znesek. Ali spada ta moja terjatev pod zaščito, ko je dotični posestnik dosti premožnejši od mene?

Odgovor: Po določbah uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov dolžniki kmetje ne uživajo zaščite, če so v boljšem gmotnem položaju od svojih upnikov. Stavite pri sodišču predlog na ugotovitev, da ste Vi slabše situirani od Vašega dolžnika. Če boste imeli enkrat zadevni sodni sklep v rokah, boste lahko proti dolžniku vložili tožbo na vrnitev celega posojenega zneska.

Obroki (Črna)

Vprašanje: Z nekim trgovcem, ki sem mu dolgoval večji znesek, sem se že pred leti dogovoril, da mu bom dolg odplačeval v malih mesečnih obrokih. Obrokov sem se točno držal. Trgovec je medtem umrl in zahteva sedaj njegova žena, da ji naenkrat plačam ves preostali dolg. Ali upravičeno?

Odgovor: Dogovor, ki ga je sklenil z Vami umrli trgovec je obvezen tudi za njegovo ženo, ki ga ne more razdreti, če ste ga Vi točno izpolnjevali.

Rubež delavskih mezd (Mežica)

Delavske mezde so po novem izvršilnem zakonu rubljive do tretjine kolikor presegajo znesek din 20 dnevno in se takih rubežev ne da preprečiti. Izvršbo lahko upnik, ki ima v rokah sodbo, predlaga tudi še 30 let pozneje. Po sodni praksi večine sodišč pri nas ni rubljiva edinole mezda rudarjev z ozirom na določbe rudarskega zakona.

Književnost

Ivan Bratko: Gibanje cen in naše kmetijstvo. Lahko rečemo, da bo ta, 32. str. obsegajoča knjižica nam delavcem bolje prikazala položaj kmečkega ljudstva kot vse debele in učene razprave. Knjižica je razdeljena na tri dele, od katerih vsak ima več poglavij. Ker lahko že iz naslovov delov in poglavij mnogo vidimo, jih navajamo: I. Povojno svetovno gospodarstvo: 1. Racionalizacija poljedeljskih obratov; 2. Industrijska kriza; 3. Agrarna kriza; 4. Boj proti agrarni krizi; 5. Kriza izvoza kmečkih pridelkov. II. Nasprotje med mestom in vasjo: 1. Industrija; 2. Javne dajatve. III. Slovenska vas: 1. Škarje; 2. Posredniki; 3. Trdna kmetija; 4. Srednja kmetija; 5. Mala kmetija; 6. Kmetski proletarijat — Mladina; 7. Konec. IV. Dodatek: Razlaga tujih in manj znanih besed. — Knjižico je izdala mariborska revija »Obzorja« in stane 3 din. Naroča se pri reviji ali pa pri pisatelju I. B., Ljubljana, Wolfova 12. Naročnina se lahko pošlje tudi v znamkah. Spoznavajmo našega naravnega zaveznika — kmeta.

Sodelovanje jugoslovanske in nemške mladine. ČTK javlja iz Berlina: V Nemčijo bo letos povabljenih 20 jugoslovanskih voditeljev mladine, ki jih bo izbralo beograjsko ministrstvo. Razdeljeni bodo po posameznih okrajnih organizacijah Hitlerjeve mladine. V septembru pa bo velik tabor Hitlerjeve mladine pri Beogradu, katerega se bo udeležilo 400 mladincev. Razen tega pridejo v Beograd tudi številni oddelki Hitlerjeve mladine na izlet.

LJUDSKA SAMOPOMOČ
v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad **37 milijonov din** na pogrebninah in doti.

Zavaruje za pogrebnino zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000·— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000·— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Hranilno in posojilno društvo delavcev v Mariboru

reg zadruga z omejeno zavezo

Frankopanova ul. 37 (v lastni hiši) - Telef. 26-35

Račun pri Poštni hranilnici št. 131.43

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% odn. 5% proti odpovedi. Daje posojila po ugodnih pogojih na menico in vknjižbo. Zadružni delež znaša Din 200·—

Uradne ure vsaki dan od 17. do 19. ure

Za konzorij izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.